

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

2. september 2019

Vår ref.: 2019/78-3

Deres ref.: 19/427

Høringssvar fra EOS-utvalget – høring om kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner

Del I – Innledning

EOS-utvalget viser til Justis- og beredskapsdepartementets (JD) høringsbrev 17. juni 2019 om forslag til hjemmel for kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner, og inngir med dette vår høringsuttalelse.

EOS-utvalget inngir primært høringssvar dersom et forslag får direkte konsekvenser for utvalgets kontroll og/eller det er forhold som utvalget mener bør fremkomme før Stortinget behandler et lovforslag.

Del II – Merknader til forslaget

Det er lite tilfredsstillende om politiet foretar kommunikasjonskontroll uten klar hjemmel i lov, og EOS-utvalget er enig i at det viktig at de metoder politiet benytter seg av i størst mulig grad er forankret i lov. EOS-utvalget mener i likhet med Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll at en lovfesting av hjemmel for kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner bør innføres med tilhørende domstolskontroll.

Utvalget har merket seg at høringsnotatet gjennomgående omhandler behovet for hjemmel for kommunikasjonskontroll i nøds- og redningssituasjoner, der det *ordinære politiet* har en definert rolle. Etter det EOS-utvalget kan se, er ikke eventuelle situasjoner der kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner kan være aktuelt for *Politiets sikkerhetstjeneste* (PST) omhandlet i høringen.

På generelt grunnlag vil EOS-utvalget bemerke at det ikke kan utelukkes at kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner også vil kunne være aktuelt for PST, selv om saker i PST neppe vil starte som en ren redningsoperasjon. Det ligger blant annet innenfor PSTs oppgaveløsning å forebygge og etterforske trusler mot myndighetspersoner. Dersom en myndighetsperson meldes savnet, vil saken trolig følges opp av PST. Om det i en slik situasjon er uklart om man står overfor en redningsoperasjon eller et straffbart forhold, vil det for PST, som for det ordinære politiet, i dag kunne oppstå vanskelig avgrenskingskriterier for bruk av nødrettsbestemmelsen. Hvis det foreligger indikasjoner på at en myndighetsperson er bortført, kan PST stå overfor tilsvarende situasjon som det ordinære politiet, ved at PST må anvende nødrettsbestemmelsen i strl. § 17 for å oppspore myndighetspersonen via vedkommendes kommunikasjonsmidler.

POST: Postboks 84 Sentrum, 0101 OSLO
BESØK: Nils Hansens vei 25
TELEFON: 23 31 09 30
E-POST: post@eos-utvalget.no
INTERNETT: www.eos-utvalget.no

EOS-utvalget kan ikke se at det i høringsforslaget fremgår at det er vurdert om kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner kan være aktuelt for PST. Det vises blant annet til at høringsforslaget ikke omtaler EOS-utvalgets rolle som kontrollorgan for PSTs tvangsmiddelbruk. Dette illustreres gjennom forslaget til ny § 7b sjette ledd,¹ og bemerkningene knyttet til rapportering om bruken av kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner:²

“Selv om man ikke kan bruke den kontrollmodell man har for kommunikasjonskontroll i etterforskningsøyemed, kan det være grunn til å trekke veksler på de erfaringer man har fra etterforskningsområdet, se kommunikasjonskontrollforskriften § 10. Det kan derfor være naturlig å etablere en rapporteringsordning til POD, som deretter kvartalsvis gir innberetning til Kommunikasjonskontrollutvalget. Da vil kontrollen ivaretas av det samme organ som i dag kontrollerer bruken av dette tvangsmiddel i etterforskningsøyemed. Man vil dermed unngå at det oppstår grensespørsmål om en sak hører inn under det ene eller andre kontrollorgan. Med et kontrollorgan vil man også kunne se sakene i en større helhet. I tillegg kommer altså adgang til å bringe spørsmålet om gyldigheten av vedtaket inn for retten, jfr. ovenfor. Dersom en slik endring får tilslutning, bør Kommunikasjonskontrollutvalgets kompetanse for kommunikasjonskontroll brukt i nødssituasjoner, klargjøres.”

EOS-utvalget viser til at Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll (KK-utvalget) ikke fører kontroll med saker som omfattes av EOS-kontrollloven, jf. strpl. § 216h. Det er ikke klart for utvalget hva som er bakgrunnen for at EOS-utvalgets kontroll med PSTs tvangsmiddelbruk ikke er omhandlet i høringsnotatet. Utvalget er usikker på om dette skyldes:

1. at det ikke er vurdert om PST vil kunne ha behov for en slik hjemmel i nødssituasjoner, eller
2. at Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll skal være adressat for rapportering også ved bruk av hjemmel for kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner i PST-saker, eller
3. at man i høringen har tenkt at det allerede følger av strpl. § 216 h at det er EOS-utvalget som kontrollerer tvangsmiddelbruk i PST-saker, og kontrollen med PSTs eventuelle bruk av den foreslåtte hjemmelen av den grunn ikke er særskilt omtalt i høringsnotatet.

Etter utvalgets oppfatning innebærer reglene i strpl. § 216h og kommunikasjonskontrollforskriften § 12 at det må innfortolkes begrensinger i mandatet til Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll for kontrollen med saker om kommunikasjonskontroll i PST. Eventuell bruk av den foreslåtte hjemmelen for kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner i PST-saker vil etter EOS-utvalgets oppfatning falle inn under EOS-utvalgets mandat etter EOS-kontrollloven.

På bakgrunn av det ovennevnte, mener EOS-utvalget at den foreslåtte hjemmelen for kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner bør klargjøres, blant annet med hensyn til hjemmelens eventuelle aktualitet for PST, og EOS-utvalgets etterfølgende kontroll med kommunikasjonskontroll som er gjennomført av PST i nødssituasjoner.

Med vennlig hilsen

Svein Grønnern
utvalgsleder

¹ “Kontrollutvalget i strpl. § 216 h skal føre kontroll med politiets behandling av saker etter bestemmelsen her.”

² Høringsnotatet side 30 – 31.